

Tomasz Jarocki

"Prawo europejskie", Frank Emmert,
Mateusz Morawiecki,
Warszawa-Wrocław 1999 : [recenzja]

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 6, 119-122

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE I OMÓWIENIA

RECENZJA: FRANK EMMERT, MATEUSZ MORAWIECKI: PRAWO EUROPEJSKIE, WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN, WARSZAWA - WROCŁAW 1999, S. 587

Negocjacje, które są prowadzone w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej, wywołują w Polsce duże zainteresowanie. Powoduje to potrzebę szerokiego informowania społeczeństwa o zasadach funkcjonowania tej organizacji oraz szansach i zagrożeniach, wynikających z członkostwa w niej.

Wychodząc naprzeciw potrzebom, ukazuje się wiele publikacji próbujących odpowiedzieć na stawiane pytania. Jedną z nich jest książka Franka Emmerta „Prawo europejskie”, wydana przez Wydawnictwo Naukowe PWN w 1999 roku. Została ona uaktualniona i uzupełniona przez Mateusza Morawieckiego.

Prawo europejskie jest próbą całościowego przedstawienia prawa obowiązującego w Unii Europejskiej. Składa się z niemal 600 stron, które zostały umieszczone w 16 rozdziałach. 13 z nich, będących przekładem wydania niemieckiego, jest autorstwa Franka Emmerta. Cechą charakterystyczną tej części pracy jest częste powoływanie się na prawo niemieckie, obowiązujące w kontekście prawa wspólnotowego. Pozostałe trzy rozdziały autorstwa Mateusza Morawieckiego, dotyczą polskich aspiracji i negocjacji w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej, oraz postanowień Traktatu Amsterdamskiego.

Na końcu każdego rozdziału umieszczone zostały pytania kontrolne, dotyczące omawianego tematu, a także krótkie, zwięzłe odpowiedzi. Autorzy niemal każdy omawiany temat opatrzyli przykładami, oraz licznymi wykresami i tabelami, które w znacznym stopniu ułatwiają zrozumienie przedstawianego problemu. Przed każdym rozdziałem podana jest literatura, dotycząca poszczególnych zagadnień. Niestety, duża jej część jest obcojęzyczna, w szczególności zaś – niemieckojęzyczna. Publikacje w języku polskim podane są wyłącznie w rozdziałach, których autorem jest Mateusz Morawiecki.

Omawiając poszczególne części pracy na szczególną uwagę zasługuje rozdział pierwszy, zatytułowany: Kształcenie i praktyka w prawie europejskim. Jego tematem jest przedstawienie czytelnikowi możliwości samodzielnego zdobycia informacji na określony temat. Wskazane zostały pu-

blikacje poszczególnych organów Unii Europejskiej, zarówno tradycyjnych, takich jak podręczniki czy czasopisma, jak też przekazywanych za pośrednictwem środków elektronicznych, m.in. CD-ROM czy banków danych on-line.

Kolejne części pracy dotyczą prawa obowiązującego w Unii Europejskiej oraz funkcjonowaniu jej organów. Rozdział drugi, wprowadzający do omówienia poszczególnych zagadnień, można potraktować jako wstępny. Autor rozpoczyna swoją pracę od przedstawienia genezy ruchów integracyjnych w Europie. W dalszej części wskazuje rozwój Wspólnoty – od Traktatów Rzymskich aż po Traktat z Maastricht. Omówiona została budowa poszczególnych etapów integracji: od stworzenia unii celnej i wspólnego rynku, aż po budowę unii ekonomicznej i walutowej. Wskazany został proces rozszerzania organizacji oraz towarzyszące mu okoliczności. Proces rozszerzania Wspólnoty nie dotyczy wyłącznie przyjmowania nowych członków. Wskazane zostały także przepisy dotyczące stowarzyszenia krajów trzecich z Unią Europejską. Dużą wagę przywiązano do zasad funkcjonowania trzech filarów, powstałych na mocy Traktatu z Maastricht: wspólnoty gospodarczej i walutowej, wspólnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa oraz współpracy w wymiarze spraw wewnętrznych i sprawiedliwości. Rozdział trzeci poświęcony został organom, które decydują o funkcjonowaniu organizacji. Przedstawionych zostało pięć głównych instytucji, ich zadania oraz sposób funkcjonowania. Wśród poruszonych przez autora spraw wyróżnić można m.in.: ewolucję poszczególnych organów, ich znaczenie jak też sposób wyboru. Na szczególną uwagę zasługuje ich rola w procesie stanowienia prawa wspólnotowego.

Po lekturze tej części czytelnik powinien poznać najważniejsze zagadnienia, dotyczące funkcjonowania Wspólnoty. Kolejne rozdziały omawiają szczegółowe uregulowania poszczególnych dziedzin prawa Unii Europejskiej.

Rozdziały od 4 do 8 zaliczyć można do kolejnej części pracy. Autor przybliżyła w niej tworzenie, funkcjonowanie oraz znaczenie prawa wspólnotowego. W początkowej fazie rozróżnia prawo pierwotne - traktaty konstytucyjne uchwalane przez państwa członkowskie, oraz wtórne - wydawane przez poszczególne organy Wspólnoty. Szczególnie dużo miejsca poświęcone zostało tym ostatnim. Wskazane zostały wszystkie ich rodzaje, kompetencje organów do ich wydawania, jak też ich adresatów. W dalszej części przybliżona została hierarchia norm prawnych według klasycznego prawa państwowego i międzynarodowego. Stanowi ona tło do wyjaśnienia nadrzędności prawa wspólnotowego (zarówno pierwotnego jak też wtór-

nego) nad państwowym. Autor wyjaśnia przyczyny, dla których prawo obowiązujące w UE musi być nadrzędne w stosunku do krajowego. Podkreśla jednak, iż mają one pierwszeństwo tylko wtedy, gdy państwa członkowskie scedowały w prawie pierwotnym kompetencje do ich wydawania. W przypadku, gdyby to nie nastąpiło, akty Wspólnoty nie miałyby mocy prawnej. W omawianej części pracy mowa jest również o ochronie podstawowych praw w prawie wspólnotowym, w szczególności zaś równouprawnieniu w miejscu pracy. Bardzo dużo miejsca poświęcone zostało ochronie prawnej przed sądami krajowymi i europejskimi, głównie zaś postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości. Wskazana została procedura zgłaszania wniosków, możliwość wniesienia skargi, zarówno przeciwko państwu członkowskiemu, jak i Wspólnocie. Autor przedstawia także możliwości ochrony tymczasowej, do chwili wydania orzeczenia przez ETS w zaskarżonej sprawie, oraz możliwość stosowania prawa europejskiego przed sądami krajowymi.

Kolejne cztery rozdziały dotyczą podstawowych praw Wspólnoty, jakimi są: swobodny przepływ towarów, pracowników, swoboda świadczenia usług i prowadzenia działalności gospodarczej oraz przepływu kapitału. Problem ten został omówiony bardzo szczegółowo, począwszy od utworzenia unii celnej, aż po rezultaty wprowadzonego w 1993 roku jednolitego rynku wewnętrznego. Przedstawione zostały zasady eliminowania barier handlowych w wymianie produktów między poszczególnymi krajami, reguły pochodzenia towarów oraz zakaz wprowadzania środków, które mogłyby dyskryminować artykuły pochodzące z innego kraju członkowskiego. Wspomniane zasady wprowadzone zostały na początku funkcjonowania EWG. Pozostałe obszary liberalizowane były z dużymi oporami. Prawo, obecnie obowiązujące we Wspólnocie Europejskiej, umożliwiło swobodny przepływ przez granice pozostałych czynników produkcji. W omawianej części szczególną uwagę należy poświęcić problemowi przemieszczania się pracowników. Wskazane zostały grupy osób, które mogą swobodnie poruszać się po obszarze Unii, pracując, czy też tylko towarzysząc pracownikowi. Omówione zostały prawa im przysługujące, przeciwdziałające dyskryminacji, które dotyczą nie tylko spraw związanych z zatrudnieniem lecz także związanych np. ze sferą socjalną. Autor wskazuje także przyczyny, które mogą uniemożliwić wjazd na terytorium innego państwa członkowskiego.

Ostatni z rozdziałów napisanych przez Franka Emmerta, dotyczy polityki konkurencji Wspólnoty Europejskiej. Omówione zostały przypadki, w których następuje naruszenie zasad konkurencji na obszarze wspólnego rynku. Przedstawione zostało, jako niezgodne z prawem: tworzenie karteli, nadużywanie pozycji dominującej, jak też zakaz świadczenia po-

mocy przedsiębiorstwom ze strony państwa. Rozgraniczone zostały przypadki, które mimo zaistnienia niezgodnych z prawem działań, nie podlegają wspólnotowemu prawu konkurencji. Przedstawione zostały także sankcje, jakie grożą za naruszenie zasad wolnej konkurencji.

Pozostałe trzy rozdziały zostały napisane przez Mateusza Morawieckiego. Dwa z nich poświęcono sprawom integracji Polski z Unią Europejską, ostatni zaś – postanowieniom Traktatu Amsterdamskiego, który zaczął obowiązywać 1 maja 1999 roku. Części pracy dotyczące sytuacji Polski przed wejściem w struktury europejskie przedstawiają głównie działania, które muszą zostać podjęte w celu dostosowania polskiego prawa do obowiązującego we Wspólnocie. Omówione zostały najważniejsze postanowienia Układu Europejskiego oraz stosunek nowej Konstytucji do zawartych umów międzynarodowych. Autor skupia się na zasadach implementacji aktów wspólnotowych. Przystąpienie do Wspólnoty uwarunkowane bowiem jest koniecznością stosowania prawa obowiązującego w krajach piętnastki. Największa uwaga przywiązana została do przygotowania Polski do negocjacji o członkostwo w Unii Europejskiej. Wskazane zostały przygotowania, jakie podjęte zostały zarówno przez Unię Europejską w sprawie jej rozszerzenia, jak też Polskę, która chce przystąpić do tej organizacji na korzystnych warunkach. W tej części pracy zostały omówione także najważniejsze elementy, dotyczące procesu negocjacji.

Ostatni z rozdziałów zatytułowany został: Traktat Amsterdamski. Zawarte zostały w nim modyfikacje, jakie wprowadził Traktat do prawa Unii Europejskiej. Wśród nich wyróżnić można zmiany w II i III filarze UE, reformy instytucjonalne, a także dotyczące zmian w Traktacie o Utworzeniu Wspólnoty Europejskiej oraz zwiększające efektywność funkcjonowania Unii Europejskiej.

Książka Franka Emmerta uzupełniona i uaktualniona przez Mateusza Morawieckiego jest pozycją wartą polecenia wszystkim, którzy interesują się procesem funkcjonowania Unii Europejskiej oraz dążeniem Polski do wstąpienia do tej organizacji. Autorzy w sposób szczegółowy, opatrzone licznymi przykładami, wskazują najważniejsze obszary prawa wspólnotowego, które stają się znacznie bardziej przejrzyste i zrozumiałe.

Recenzja: Tomasz Jarocki